Eerst na de eerste wereldoorlog is er een zelfstandig ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen gevormd, ongeveer gelijk met de invoering van het algemeen mannen- en vrouwenkiesrecht. De cultuur kwam laat aan bod. De wetenschappen, welke zich met de mens en zijn verhouding tot de maatschappij bezig houden, hebben zich het laatst ontwikkeld. In de politiek kwam de cultuurpolitiek het laatst.

Het heeft vrij lang geduurd, voordat de socialistische beweging de ontplooiing van de vrije mens in de gemeenschap en wel in volle omvang — economisch, sociaal en cultureel — als het centrale doel van haar politiek ging aanduiden. Altijd heeft bij de socialistische politiek de mens, zijn geluk, zijn waardigheid en zijn vrijheid, op de voorgrond gestaan, maar nog nooit tevoren is in een socialistisch plan of programma een zo voorname plaats aan inhoud en vormgeving van de cultuur gegeven als in 'De Weg naar Vrijheid'. Onze cultuurtaak heeft daarin gestalte gekregen, nadat het in 1946 gehouden speciale congres over 'Actieve

Cultuurpolitiek — Nu' getracht had de jonge Partij van de Arbeid warm te maken voor haar culturele opdracht. Dat is niet aanstonds gelukt. Menig gewoon partij-congres immers werd daarna gehouden, zonder dat de cultuur er aan het woord kwam. Het is wat laat, maar het is er dan nu toch van gekomen. Wij mogen het Partijbestuur daarvoor erkentelijk zijn.

Meer en meer dringt het besef door, dat een hoogontwikkelde cultuur naast een bloeiend economisch leven en een gezonde financiële toestand een onmisbare factor is in de welvaart van een volk.

Een schitterende ordening en een ongekende materiële welvaart kunnen wel voorwaarden scheppen voor culturele groei, maar de mens, staande in de maat-schappij, zal zich eerst dan kunnen ontplooien, wanneer het maatschappelijk [missing] jaar 1955 van ons nationale inkomen ƒ 800.000.000,— voor onderwijs en cultuur doeleinden zou kunnen worden aangewend. Ten opzichte van 1950 zou dit een verhoging betekenen met 43 pct. Deze verhoging — aldus het plan — was nodig,

omdat op dit terrein de grote tekorten in ons volksleven liggen en omdat daar het dringendst voorzieningen nodig zijn om gelijkheid van kansen tot ontplooiing van kennen en kunnen voor een ieder te verzekeren. Om de verhoging te bereiken, zou nodig zijn dat het nationale inkomen een flinke stijging zou gaan vertonen en de arbeidsproductiviteit nog belangrijk zou toenemen. *Hieruit blijkt, dat culturele groei tot op zekere hoogte afhankelijk is van economische bloei.* Het is in het algemeen zo, dat de ontplooiing van het culturele leven een zekere economische basis behoeft. Aan de andere kant schept een meer ontwikkeld cultureel leven bepaalde mogelijkheden voor de vergroting van de economische kracht van een volk, welke er anders niet zou zijn. Een goed geschoold arbeidskader is even nodig als een uiterst bekwame wetenschappelijke en commerciële leiding. In de worsteling om een plaats in de wereld zal een klein land, dat een redelijk welvaartspeil heeft bereikt, een zwaardere strijd hebben te voeren dan de grote landen, vooral wanneer die in

ruime mate over de voor het economische leven belangrijkste grondstoffen beschikken. Wil onze economie zich met behulp van de wapenen van de kwaliteitsproductie en een zo groot mogelijke handelsbeweging staande houden, dan zal zij een breder ontwikkelde vakopleiding van de arbeiders, een beter gevormd tussenkader en meer gespecialiseerde leiders niet kunnen ontberen. De bestaanszekerheid welke de mens door de successen der socialistische politiek zich bezig is te veroveren, zal haar juiste waarde eerst dan krijgen, wanneer aan dat bestaan redelijke, zedelijke en geestelijke inhoud gegeven kan worden. Boven de dagelijkse taak van de mens in het productieproces uit groeien de voorwaarden voor de volgroeiing van zijn mens-zijn, wanneer de cultuurpolitiek gelijke tred houdt met de economische en sociale ontwikkeling. In de volksopvoeding zal het besef van mede-verantwoordelijkheid, van solidariteit en samenwerkingswil moeten gaan boven het streven naar de stijging van de individuele mens op de maat-

schappelijke ladder welke figuur het liberalisme als ideaal stelt.

Zò de mens in de gemeenschap te vormen is de grote dienst, welke de cultuurpolitiek aan de economische en sociale politiek moet verlenen. Zo gezien is er dus sprake van een status van afhankelijkheid van de economische mogelijkheden van de culturele opbouw van een volk. Deze opbouw te volbrengen kan en mag niet alleen de taak van de overheid zijn. Het bedrijfsleven en de maatschappelijke organisaties zullen in samenwerking met de overheid deze taak moeten volbrengen.

Er is bijna geen enkele maatregel op het terrein der cultuurpolitiek, of het eerste aanvattingspunt, voorzover het de taak van de overheid betreft — het gezin laten wij hier dus buiten beschouwing, hoewel dat voor de culturele vorming van grote betekenis is — ligt in het onderwijs. Het leren zelfstandig denken, het leren zelf met aandacht te lezen, het leren samenwerken met anderen, het openstellen van de geest van het mensenkind voor zedelijke en geestelijke waarden, het

scheppen van aanrakingsmogelijkheden met de hoogste voortbrengselen der cultuur, men vindt ze alle in het onderwijs, men *moest* ze daar althans vinden. De eerste stappen op de weg, welke leidt tot de vorming van een algemeen cultuurbesef, dat gericht is op *samenwerking* en *solidariteit,* moeten in het onderwijs gezet worden. Kan ons onderwijs deze taken aan? Ik kan deze vraag met de beste wil van de wereld niet bevestigend beantwoorden. Vooreerst is het onderwijs nog steeds niet de slagen, er aan toegebracht door vooroorlogse regeringen, wier bezuinigingspolitiek zich [missing] vooral richtte tegen de weerloze sectoren van het maatschappelijk leven, te boven. Dan is er de te grote afgeslotenheid van de maatschappij, de stelselloosheid van het geheel, het gebrek aan leidinggevende organen, maar ook de geringe voortvarendheid bij het zoeken naar nieuwe wegen, al moet daarbij gezegd worden, dat de naoorlogse bijzondere verhoudingen ook bij grotere voortvarendheid belemmeringen in de weg gelegd zouden hebben.

Vervolgens zijn er de gebreken van het apparaat, waarover het onderwijs beschikt. Slecht onderhouden schoolgebouwen, tekorten aan personeel, niet alleen als gevolg van verkeerde ramingen in vorige jaren, hoewel daartegen van meer dan één kant ernstig gewaarschuwd was, maar ook als gevolg van een te lage waardering van het opvoedersambt — ook in geldelijk opzicht — en natuurlijk ook verband houdende met de abnormale stijging van het aantal leerlingen. Er is reeds lang een noodtoestand bij het kleuteronderwijs, dat gelukkig weldra naar wij hopen uit die toestand zal worden verlost. Er is ook een noodtoestand bij het lager en uitgebreid lager onderwijs, omdat de klassen veel te groot zijn en het beschikbare aantal leerkrachten veel te klein is. Straks zal er een zelfde toestand heersen bij het gehele voortgezet onderwijs, van technische scholen tot hogescholen toe. Ik sta niet aan de zijde van hen, die de toestand, waarin ons onderwijs verkeert, alléén maar zwart zien, of de regering — van Cals tot Drees — van *alles* de schuld geven. In verschillende opzichten kan ons

onderwijs, vergeleken met de situatie in andere landen, de toets der critiek doorstaan, wanneer wij er op letten, wat onze kinderen waard zijn, wanneer zij het onderwijs verlaten, maar wie naar de toekomst kijkt, kan niet gerust zijn, omdat hij van een grote aanpak der hangende problemen, afgezien van enkele zeer nuttige experimenten, zo weinig bemerkt. Wij noemen als probleem nog de te geringe doorstroming van leerlingen door de verschillende schooltypen en de beneden de maat blijvende toekenning van toelagen, beide oorzaak er van, dat de kansen van de arbeiderskinderen niet waarlijk *gelijke* kansen zijn en waardoor intellect voor de maatschappij en levensgeluk voor de mensen verloren gaat. Een ander dringend probleem betreft de vorming van onze opgroeiende jeugd, na het verlaten van de lagere school, welke nog voor 40 tot 50 pct. van onze kinderen, wanneer wij de kleuterschool niet meetellen, de eerste en tevens de laatste dagschool betekent. Wat er gebeurt in de tijd, welke er verloopt tussen het ogenblik, dat de leerling de lagere school verlaat en het

tijdstip, dat hij als zelfstandige arbeidskracht in het arbeidsproces plaats neemt, is in de meeste gevallen beslissend voor zijn verdere leven. Leerplicht tot het 16de levensjaar en daarop gevolgde gedeeltelijke leerplicht tot het 18de levensjaar, weer gevolgd door speciale zorg voor de belangrijke tussenperiode tot de meerderjarigheid, behoren in een nieuw wettelijk stelsel de vorming van onze opgroeiende jongens en meisjes de vereiste inhoud te geven. Wij mogen verwachten, dat het nieuwe onderwijsprogramma van de Partij, dat weldra gereed is, de grote lijnen zal aangeven, welke de onderwijspolitiek in ons land in de komende tijd zal richten.

De onvergetelijke prof. dr. G. v. d. Leeuw, de eerste en enige socialistische cultuurminister, die ons land gekend heeft en wiens kortstondige arbeid diepere sporen heeft achtergelaten dan langduriger arbeid van anderen, heeft eens geschreven: 'Cultuur is datgene, wat de mens van het dier onderscheidt'. De oudste cultuur was religieuze cultuur. Cultuur was altijd

gemeenschapszaak en zij is dit nog.

Daardoor is zij ook staatszaak geworden, want de staat is de staatkundige uitdrukking van de ordening van de samenleving geworden en de cultuur, waaronder in engere, zin alleen kunst en wetenschap, godsdienst en politiek worden verstaan, maar in ruimere zin ook handel en landbouw, veeteelt, nijverheid en scheepvaart, ondergaat de bemoeiingen van het staatsorganisme, voorzover het algemeen belang dit nodig maakt. Waar de grens ligt, is verschillend en socialisten zullen de grens ongetwijfeld [missing]baar, in het bijzonder op het terrein der geestelijke cultuurgoederen. In 1947 nog heeft prof. Molenaar van de VVD gewaarschuwd tegen de actieve cultuurpolitiek, als zoude zij de bedoeling in zich dragen van staatswege het streven naar geestelijke welvaart positief te willen beïnvloeden doch hij was abuis, en minister Gielen was in 1946 blijkbaar zo weinig enthousiast voor de door onze Partij voorgestane actieve cultuurpolitiek, dat hij kort na zijn optreden een groot deel van het geheel

nieuwe, speciaal voor deze taak door minister Van der Leeuw opgebouwde ambtelijke apparaat van zijn ministerie weer afbrak. De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat de afdelingen Vorming Buiten Schoolverband en Kunsten van het ministerie de ontwikkeling van de overheidsbemoeiing met de kunsten, de jeugdzorg en de volksontwikkeling ongetwijfeld hebben bevorderd en dat de opeenvolgende ministers van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, onder wier verantwoordelijkheid dit is geschied, daarvoor waardering verdienen. De apparatuur is echter niet voldoende en het beleid is niet vooruitziend genoeg.

Wanneer wij over actieve cultuurpolitiek en de rol van de overheid daarbij spreken, gaan onze gedachten uit naar de velen, die aan de ontvangst van cultuurgoederen — buiten hetgeen hun door opvoeding is geschonken en door radio, pers en film in de schoot wordt geworpen — nog maar weinig deel hebben. Men mene niet, dat platteland en stad in dit opzicht een tegenstelling vormen, al is het op het platteland voor de overheid veel

moeilijker haar cultuurtaak te realiseren op de terreinen van kunst en wetenschap, volksontwikkeling, jeugdzorg en sport dan in de grotere bevolkingscentra. De mens in de grote stad heeft meer mogelijkheden, maar maakt daarvan vaak geen of geen goed gebruik. De mens op het platteland heeft weinig mogelijkheden, maar maakt daarvan soms een bijzonder goed gebruik. De overheden in de grotere centra kunnen soms over voldoende middelen beschikken om haar taak te volbrengen op het gebied van de cultuur, maar niet allen putten de mogelijkheden uit. In de gemeenten met sterke socialistische invloed is de cultuurpolitiek het sterkst ontwikkeld. In kleinere gemeenten wordt er dikwijls met een klein bedrag wonderen gedaan, als men in de kring van de burgerij enthousiasme weet te wekken. Een culturele commissie met wat geld van de overheid in een kleine plaats kan jeugdmoeilijkheden opsporen, kan voorstellingen meer inhoud geven, plaatselijke gebruiken doen herleven, voor een buurthuis werken, aan lectuurvoorziening deelnemen, enz. In een grote

plaats kan een culturele raad, waarin overheid en burgers samenwerken, initiatieven ontwikkelen en samenwerking bevorderen. De provinciale gemeenschappen hebben ook een taak, namelijk daar te steunen, waar het plaatselijk kunnen tekort schiet, na te gaan, in welke delen van de provincie op cultureel gebied tekortkomingen bestaan, te coördineren wat er aan culturele activiteit in de provincies bestaat door het vormen van een provinciale culturele commissie of een provinciale culturele raad. De rijksoverheid, de enige, die financiële middelen kan scheppen, zal de belangrijkste stoot aan de uitvoering van de actieve cultuurpolitiek moeten geven. Zij heeft langzamerhand een algemeen overzicht verkregen van de bestaande culturele organisaties in het gehele land en van de behoeften en zij zal moeten nagaan, waar extra-steun geboden is en waar in samenwerking met de provinciale en plaatselijke overheden nieuwe initiatieven gewenst zijn. Zij zal middelen hebben te zoeken om de cultuurvoortbrengselen over een zo groot mogelijk

aantal mensen uit te spreiden en ze in alle hoeken van het land te brengen, mits dit niet leidt tot een soort gelijkschakeling die schadelijk is voor de groei naar het hoogste peil, dat men steeds zal moeten trachten te bereiken. De rijksoverheid zal de grote kunstinstellingen, die een nationale of regionale betekenis hebben, met ruime hand hebben te financieren (subsidiëren begint een verouderd begrip te worden). Zij zal een volledig stelsel van hulp en steun hebben in te voeren ten behoeve van de stichting van jeugdhuizen, volkshuizen, clubhuizen, sportterreinen, sportgebouwen, jeugdherbergen, volkshogescholen e.d. voorzover de lagere overheden en het particulier initiatief daarin niet kunnen voorzien. Voor de jeugdorganisaties, jeugdzorginstellingen, speeltuinverenigingen, buurt- en kinderverenigingen zullen mogelijkheden geopend moeten worden voor de ontplooiing van hun arbeid, mede door de aanstelling van bezoldigde, goed opgeleide leidsters en leiders. Nieuwe opleidingsinrichtingen van leiders en leidsters zullen

nodig zijn, alles onder volledige handhaving der geestelijke verscheidenheid, maar onder aanmoediging tegelijkertijd van een zo groot mogelijke plaatselijke, regionale en landelijke samenwerking tussen de verschillende groeperingen van levensbeschouwelijke aard.

Nadat de Partij van de Arbeid in 1946 haar congres over 'Actieve Cultuurpolitiek Nu' had gehouden, verschenen er meer publicaties, die de verhouding overheid en cultuur bespreken. Na zijn aftreden publiceerde prof. dr. G. v. d. Leeuw zijn beroemd boekje "Nationale Cultuurtaak'. Het Centrum voor Staatkundige Vorming van de KVP publiceerde in 1950 een rapport over 'Beginselen en richtlijnen der Cultuurpolitiek', in 1953 gevolgd door een rapport over 'Enige richtlijnen voor subsidiëring van kunstgezelschappen'. Er verschenen ook 'Hoofdlijnen voor de rijkssubsidiepolitiek' van de hand van de Nederlandse Federatie van Beroeps-verenigingen van Kunstenaars, welke organisatie reeds eerder naar aanleiding van twee belangrijke congressen

over de sociale positie van de kunstenaars rapporten had laten verschijnen. Door het Prins Bernhardfonds is onder leiding van onze partijgenoot Henrick Mulder, wiens verdiensten voor de ontwikkeling van de cultuurpolitiek niet genoeg geroemd kunnen worden, menig belangrijk rapport uitgebracht, laatstelijk over 'De culturele taak van de provincie', waarin belangrijke gedachten over de cultuurfinanciering zijn uitgewerkt. De belangstelling voor de cultuurpolitiek was door de Partij van de Arbeid voorgoed gewekt.

Kort na elkaar verschenen nog de congresverslagen van het Nederlands Cultureel Contact, getiteld 'Cultuur en Gemeenschap', en het rapport 'Cultuur en Staat' van het Ned. Gesprekscentrum. De culturele commissie van onze Partij bracht een rapport uit over 'Kunst en Socialisme', terwijl in de Tweede Kamer — voor het eerst in de geschiedenis — in 1950 een groot debat gevoerd is over het regeringsbeleid ten aanzien van kunst en cultuur. Wat er op het gebied van de cultuurpolitik door de Partij is gedaan, gaf aan

partijgenoot dr. Ph. Idenburg in ‘Socialisme in de branding’ na het eerste lustrum van de Partij aanleiding te schrijven, dat de indruk van een betrekkelijk succesvolle staat van dienst kon ontstaan. Liever nog heeft hij het als een hoopgevend begin willen kenschetsen. Er was op dat ogenblik naar zijn gevoel nog geen zekerheid, dat de gedachte der actieve cultuurpolitiek reeds waarlijk het levend geestelijk bezit van de socialistische beweging is geworden. Thans hopen wij te kunnen zeggen, dat dit beeld iets te somber is geweest. In de afgelopen jaren is de ontwikkeling van de cultuurpolitiek snel tot ontwikkeling gekomen. Het rijk heeft ruimere terreinen in zijn bemoeiing betrokken: het volkszangwezen, de volksmuziek, het amateurtoneel, de plaatselijke jeugdorganisaties, de plattelandslectuur. Er is een Raad voor de Jeugdvorming tot stand gekomen en er staat op het punt een wettelijk ingestelde definitieve Raad voor de Kunst gevormd te worden onder erkenning van het beginsel van representatie van het kunstleven in plaats van de Voorlopige

Raad voor de Kunst, die geen wettelijke status had. Het is teleurstellend, dat de Onderwijsraad nog in het oude gareel loopt. In vele gemeenten zijn lichamen gevormd, die de culturele activiteit in verenigingsverband bevorderen, vorm geven aan de samenwerking met de overheid en de onderlinge samenwerking versterken. Er is reeds een landelijk centrum van plaatselijke gemeenschappen ontstaan. Zo gaat de ontwikkeling voort

onder de leiding of stimulerende invloed van vertegenwoordigers van de Partij van de Arbeid. Wij kunnen met enig optimisme de toekomst tegemoet zien, wanneer de actieve cultuurpolitiek in het brandpunt van de belangstelling van de regering komt te staan.

In de loop van de sociale ontwikkeling is de vrees gerechtvaardigd geweest, dat de mens niet in staat zou zijn zijn vrije tijd zinvol te besteden. Er bestaan nog altijd gevaren, zolang de cultuurpolitiek niet verder ontwikkeld is. Veel grotere sommen zullen besteed moeten worden om snel verder te komen. De culturele

factoren zijn zo belangrijk voor de versterking van drang naar handhaving van een zelfstandig volksbestaan, dat de vele honderden millioenen, voor de landsverdediging uitgetrokken, tenminste hun aanvulling behoren te vinden in vele tientallen nieuwe millioenen, welke voor de geestelijke bewapening van ons volk, dus voor onderwijs, opvoeding, eredienst en volksontwikkeling, zullen moeten worden gevonden. Enige voorzichtigheid bij het invoeren van belastingverlaging zou daarom gewettigd zijn.

De mens heeft, hoewel er altijd nog een wanverhouding bestaat tussen de voortgang op materieel gebied en de culturele stijging, welke hem ten deel is gevallen, voor een belangrijk deel in het vrije verenigingsleven een sociaal verantwoorde besteding van zijn vrije tijd gevonden, voor een ander deel in het luisteren naar de radio, en in het bezoeken van bioscopen en sportwedstrijden. Het toneel en de concertzaal worden jaarlijks door plm. 3 millioen mensen bezocht, de sportwedstrijden door tussen de 15

en 20 millioen en de bioscopen door rond 70 millioen. Er is in de wijze van besteding nog een opvallend verschil. Aan een bepaalde mate van zelfwerkzaamheid moet sterk de voorkeur worden gegeven. Het is van enige betekenis, dat er meer dan 3000 amateurtoneelverenigingen zijn in ons land met plm. 50.000 leden, die meer dan 10.000 voorstellingen geven met tussen de 2 en 3 millioen bezoekers. De zangverenigingen hebben meer dan 100.000 leden en er zijn 1500 muziek- en fanfarecorpsen met meer dan 50.000 leden. Een zeer serieuze vrije-tijdsbesteding hebben de 40.000 mensen, die volksuniversiteiten bezoeken en de 130.000 deelnemers aan schriftelijke lessen en dergelijke. Vele tienduizenden bezoeken bijeenkomsten van arbeidersontwikkelingsinstituten. Dan zijn er ongeveer 1 millioen beoefenaren van enige tak van sport, waaronder 350.000 jeugdleden en 250.000 vrouwen en meisjes. Er zijn 800.000 lid van een jeugdorganisatie e.d.

Maar wij hebben in ons land ook altijd nog met de

ongeveer 50.000 kinderbeschermingsjongeren te maken, die speciale zorg nodig hebben. Er is ook het vraagstuk van een goede besteding van de vacantie. Twee millioen arbeiders hebben minstens een week aaneengesloten vacantie en 600.000 minstens veertien dagen. Dezer dagen heeft het NVV juist de strijd voor verruiming der vacanties aangekondigd. Vele vacanties zijn te kort en er zijn vaak niet voldoende middelen ze goed te besteden.

De 1 1/2 à 2 millioen luistervergunningen en 500.000 radiodistributie-aansluitingen verschaffen vele uren zinvolle vrije-tijdsbesteding, maar een actieve vorm is altijd beter dan een passieve vorm en zelfs de rond 10 millioen uitleningen van boeken per jaar uit alle leesbibliotheken tezamen kunnen de indruk niet wegnemen, dat er nog veel te weinig gelezen wordt en dat ook hier nog ontzaglijk veel is te doen.

Voegen wij hierbij de hier en daar nog miserabele woningtoestanden, die vervlakking en verruwing in de hand werken, het volslagen gebrek aan leiding aan de vrije-tijdsbesteding van vele tienduizenden jongeren, die

slenterend en baldadigheden plegend de tijd doden, niet alleen in de grotere plaatsen, maar ook in grote delen van het platteland, waar tot schandalen aangroeiende wantoestanden de aandacht weer eens hebben gevestigd op het gemis aan een actieve cultuurpolitiek. Bijzondere aandacht verdient in onze cultuurpolitiek de *kunst.* Wanneer gestreefd wordt naar vergroting van de belangstelling voor de kunst, dan doen wij dit omdat zij een belangrijk bestanddeel van onze cultuur uitmaakt. Zij betekent een verrijking voor de mens, wanneer hij er gevoelig voor is geworden. De kunst is een uiting van verbeelding, van geestelijke kracht, van visionnair vermogen. Zij geeft gestalte aan het verleden en aan het heden in een schone vorm, die verkwikt en versterkt of ontroert. De beoefening van kunst en het genieten van kunst kunnen vreugde geven in het alledaags bestaan. Wanneer schoonheid in het dagelijks leven binnendringt, kan het zijn alsof licht in een donkere ruimte verschijnt. Men beginne dus met het aanbrengen van kunstbesef bij de jeugd en make ook de opvoeder ontvankelijk er voor,

om de jeugd des te zekerder te kunnen leiden. Zowel in de schoof als bij de vorming buiten schoolverband kan de kunst een vormende rol van betekenis vervullen, ook als wegbereider voor de smaakontwikkeling en de ontwikkeling van de schoonheidszin van de volwassenen. Wij zullen ook ons kunstbezit met zorg moeten bewaren en uitbreiden, opdat latere geslachten ervan kunnen, profiteren zoals wij genieten van wat behouden gebleven is in vroegere tijden, Voor het behoud van onze monumenten zullen wel grotere bedragen nodig zijn dan thans worden aangewend, maar het is de moeite waard en latere geslachten zullen ons er dankbaar voor zijn. De Partij acht een actieve politiek op het terrein van de kunsten ook daarom zo belangrijk, omdat de kunstenaars, die de scheppende krachten in ons cultuurleven zijn, hun levensonderhoud moeten kunnen vinden in de dienst, die zij door middel van hun scheppingen aan de maatschappij verlenen. Thans lijden zij vaak groot gebrek. Natuurlijk is het onmogelijk het levensonderhoud van allen, die kunstenaars zijn of

menen te zijn, vanwege de gemeenschap te waarborgen. Door opdrachten en subsidies, versieringen, aan gebouwen, instandhouding van grote kunstinstellingen enz., kan veel worden gedaan, maar eerst dan krijgt de kunstenaar zijn plaats, wanneer de behoeften en de middelen van zeer velen, inplaats van weinigen, de afzet van vele malen meer kunstproducten dan thans mogelijk maken en ook de maatschappelijke organisaties en bedrijven, voor een deel de plaats innemende van de particulieren, die dat vroeger deden, veel kunst kopen ter versiering van werklokalen en kantoorlokalen.

De overheidsbemoeiing met de kunst zal op een stevige basis moeten rusten. Nodig zijn een nieuwe bestuursstructuur en een hechte financieringsgrondslag. Er zijn aanmoedigende voorbeelden in door de overheid in het leven geroepen kunstraden of cultuurgemeenschappen. Ook in de regionale samenwerkingsorganen — provincies en gemeenten tezamen — ten behoeve van de instandhouding van grote toneelgezelschappen en orkesten. Men komt er

echter niet door alleen maar meer geld beschikbaar te stellen en telkens nieuwe terreinen van kunst voor steun in aanmerking te brengen, indien er geen nieuwe bestuursregelingen tot stand komen. Een begin vormt de toneelcoördinatie, welke hopelijk binnenkort een wettelijke status zal krijgen. Maar eerst zal de wetgever door een aantal algemene richtlijnen in een Kunstwet, welke op den duur even nodig is als een Onderwijswet en een Arbeidswet, het gehele overheidsbeleid moeten richten. Als wij vooruitlopen dan zien wij reeds in de Grondwet de volgende bepaling opgenomen: 'De kunsten zijn voorwerp van aanhoudende zorg der regering. De wet regelt de wijze, waarop instellingen van kunst van overheidswege worden gesteund en werken van kunst voor de inwoners van het Koninkrijk toegankelijk worden gemaakt.'

De wettelijke regeling, voorzover betreft de financiering, zal enerzijds betrekking moeten hebben op de verplichtingen van de hogere overheid tegenover de instandhouding van culturele instellingen, in net

bijzonder van kunstinstellingen, wier werkingssfeer de plaatselijke begrenzing overschrijdt.

De overheidsbemoeiing zal dus een nieuwe bestuurlijke gestalte moeten krijgen, waarvan de omtrekken nog maar flauwtjes zichtbaar zijn, maar die eens scherp en duidelijk voor ons zullen staan, een nieuwe gestalte, die aangepast is aan de toenemende activiteit van de overheid en haar groeiende verantwoordelijkheid en geschikt is om de grondslag te leggen voor een redelijke en doelmatige cultuur-financiering. Daarnaast zullen maatregelen nodig zijn voor een aanmerkelijke verbetering van de culturele koopkracht der bevolking, dank zij een daarbij aangepaste belastingpolitiek. Bij dit alles hoede de overheid zich voor ingrijpen in het scheppingsproces zelf. Op de autonomie van de kunst kan geen inbreuk worden toegestaan. De kunstenaar heeft volledige vrijheid voor de ontplooiing van zijn talenten nodig. Kunst kan alleen in vrijheid gedijen.

Aan het slot van mijn inleiding doe ik een dringend

beroep op alle partijgenoten om zich rekenschap te geven van de betekenis van de cultuurpolitiek van onze Partij. Wij staan nog slechts aan het begin van de verwezenlijking van onze taak op dit terrein. Een socialistisch maatschappijbeeld is niet denkbaar zonder een ruime plaats voor de cultuur. Het gaat er immers om, hoe de mens zich zal stellen tegenover de diepere levensvragen, hoe hij zijn leven zinvol kan maken en hoe hij aan zijn verworven grotere bestaanszekerheid inhoud zal weten te geven. Wij zullen daarom overtuigd moeten zijn van de noodzakelijkheid van de opstelling van een *Nationaal Cultuurplan* voor de toekomst, waarin wij onze taken gebundeld zien en waarin wij het beste kunnen leggen, wat socialisten kunnen geven, namelijk onze gezamenlijke verantwoordelijkheid voor — en onze sterke bewogenheid met het lot van de mens, staande in de gemeenschap.